

Nåsvargen

JUNI 1999 NÅS HEMBYGDSFÖRENING PRIS 30 KR.

NAKENBAD VID SJÖN NÅSEN.

Bilden från början av 1900-talet, ingen av personerna identifierade. En gissning är att det är att det är arbetare, från den då närliggande sågen, som gör aftontoalett. Ett nytt djärvt steg har nu tagits av Nåsvargen i och med publiceringen av denna nakenbild.

Foto från Bojan Larssons arkiv.

ANDRA SIDANS VARGTJUT

kommer från Åke

När vintern släpper sitt tag, denna ständigt återkommande revolution, upplever vi att livet, livet härskar här. Vitsipporna, blåsipporna pyntar marken. Blåsipporna är i vissa distrikt fredade, fridlysta, får inte ryckas upp med rötterna. Och mitt i allt detta vet vi att människor i bl.a. Tibet, i Jugoslavien inte alls är fredade, de rycks upp med rötterna, när vi närmar oss ett nytt millennium. Det är fasaväckande, ett exempel på att det ligger en viss sanning i att den mänskliga rasen sannerligen inte tycks vara så "human", som vi skulle vilja önska.

Men ändå. Här i Näs kan vi konstatera uppmuntrande aktiviteter. Landshövding Gunnar Björk besökte i mars den årliga kulturveckan, förskolan inledde med en dockteaterversion av Noaks ark och därefter visades en av Himlaspelets tavlor. Ett gäng elever stod för musiken. Under veckan anordnades en filmföreställning, följt av bankett - eleverna i sexan svarade för mat och servering.

Sverige deltar i det polska projektet "Polen i fokus". I Lublin kommer man att ha Sverigedagar 14 till 17 oktober. Som följd av landshövdingebesöket kommer troligen ett 15-tal elever i skolan samt några av personalen att inbjudas besöka Polen. Eleverna väntas delta i en Astrid Lindgrentävling.

Intresset för datorer är stort. Ungdomar reserverar tid, står i kö, för att få använda bibliotekets maskiner. Andra jobbar i bygdegården och i hemmet.

Bajer Curt Larsson är ordförande i den nyligen bildade Näs Sockenförening, som syftar till att skapa förutsättningar för att nya och gamla idéer inom Näs ska kunna förverkligas. Kontakta gärna Curt (tel 0281-595030) och kom med dina idéer!

Några tips för hemvändare och andra, som vill gå på upptäcksfärd i trakten:

Titta på de gamla dörrarna med den för Näs typiska "buken" nertill vid t.ex. Sköttens, Dopp Erkes Skansbacken; Orrgården, KnipJans Erik, Olarsgården Tyna; Rålg Päär Heden; Josefs Mellanborg; Nickusboda Centrum; Jernbergs gästgivargård Sveden; Möckelinds Haga.

Och glöm inte hembygdsgården Lisskvarngården och storgårdarna Västerfallet och Möckelinds med sitt gamla "finn"-härbrä. Vid åkern söder om Närsen, där AMS tyvärr skrubbat bort den hundraåriga mossan, och vid Kallberget finns imponerande långa stengårdsgårdar!

Skyltar med gamla finska namn på byar i Finnmarken sätts upp i juni. En gång var det från myndigheternas sida en medveten strävan att försvenska inte bara namn på byar utan även personnamn.

Läs Näsvargens artikel om var kvarnar, sågar en gång fanns. Synliga rester av hålldammar och byggnader finns på åtskilliga ställen, många gånger långt bort från bebyggelsen där det fanns vattenkraft att utnyttja, timmer att bearbeta.

Jont Nilses Åke (tel 0281-30048) tar tacksamt emot kompletteringar och kritiska synpunkter på tipsen.

MÖCKELINDHÄRBRET FOTO RÅLG-PÄÄR.

Dåpp Lars berättar minnen från beredskaps- åren

(forts från föregående nummer)

Resume: I början av december 1939 mobiliserades alla förband i Norrland. Jag och många jämnåriga Näspojkar med mig ryckte in till Östersund. Strax efter nyår lastade vi för transport till övre Norrland. Tåget gick hela natten, och när vi väcktes på morgonen stod det klart att vi var borttappade! Fyra vagnar med män och hästar. Ingen visste vart vi skulle och våra kamrater var försvunna.

Vi frågade en järnvägstjänsteman som visste att en armefördelningsgrupp hade kommit till Töre dagen innan. Nu var vi i Morjärv – laststation för långa tåg – och hade 20 km att gå till Töre. Vi var alltså 17-18 man, 20 hästar, inget befäl och utan mat. Vi hade bara reservproviant – en ostbit, några kusar och en chokladkaka! Vi kände oss fullständigt övergivna och rådvilla. Var vi än gick var det händer som pekade på oss ”Just du behövs i Finland!”, och vi som knappt visste var vi var än mindre vart vi var på väg! Men det vara bara att gå vidare.

Vi gick till Töre, två mil i becksvalt natt, där vi sedan låg över. När vi kom fram visade det sig att ingen visste vart A5s regementsstab tagit vägen men att det skulle komma A5 soldater från Göteborg för vinterövningar i Boden. Vi blev utrustade med en furir från trakten som vägvisare, och honom fick vi sedan ha under hela vår tid i Norrland.

Så startade vi mot Boden. Efter 20 kms vandring till Råneå fick vi och hästarna mat. Nästa dag gick vi vidare mot Boden, mot Smedsbyn dit det var 15 km. Vi drack kaffe på kafeer och skrev upp det på Fältposten. På kvällen den dagen träffade vi på en skylt där det stod Bodens fästningområde. Vi tog av efter en småväg och kom fram till några hus som stod tomma efter det att invånarna evakuerats. Där fanns emellertid gott om björk-kastkved, hö och tomma logar. Vi ställde in hästarna, drog fram hö åt dem och tog ett hus i besittning. Själv var jag utan både häst och filt (de fanns ju i den vagn jag ursprungligen

skulle ha åkt med). Häst fick jag en ny eftersom vi ju hade fler hästar med oss än vi var män. Däremot fick jag skriva hem och be dom skicka en filt. Så de sydde ihop två fårskinsfällar och skickade upp dem med adress ”Fältpostnummer 22600” och mitt namn.

Så skulle hästarna vattnas. Från gården där vi tagit in var det ca 200 m ner till älven som rann ut i en stor fjärd nedanför oss, Persöfjärden. Vi lånade yxor och högg en stor vak i den halvmeter tjocka isen. Men vi blev också tvungna att hugga ner kanterna runt vaken så att hästarna skulle nå ner till vattnet. Så tog vi ner två logdörrar som vi lade över vaken när hästarna druckit så att inte vaken skulle frysa så hårt. Två man skötte vaken och tog bort dörrarna när hästarna skulle ner och dricka. De som var kvar hemma följde hästarna ner till älven den första gången och såg till att de kunde dricka. Under tiden fick de som avdelats att stanna hemma lägga ut hö runt väggarna i logen. Så tog vi hem hästarna och stängde dörrarna. Nästa dag behövde vi bara öppna dörrarna så hittade hästarna själva ner till vattnet. Under tiden kunde vi mocka och bära fram nytt hö. Det blev en enkel rutin men den fungerade så länge vi var kvar i Smedsbyn.

Vi låg kvar i Smedsbyn i ca 6 veckor, skilda från staben som, skulle det visa sig senare, gått till vänster i Morjärv och till Nikkala – vi hade ju gått till höger! Göteborgsgruppen kom så småningom till kåken bredvid oss och genom dem fick vi hjälp att leta rätt på A5s stab så vi kunde få kontakt med dem. Vi skulle ju ha lön var 10e dag och nu skickades en kontaktman ner från Nikkala med våra löner.

Efter 3-4 veckor brann Göteborgarnas stall och det blev slutet på deras vinterutbildning. Samtidigt pågick förhandlingar om fred mellan Finland och Ryssland. När Göteborgarna för hem skulle vi bege oss till Nikkala. Det var långt att gå, nära tio mil, men vi kunde inte rida eftersom vi inte hade några sadlar. Packningen kördes dock med dyngslädar som vi fått tillgång till.

Vi skottar i snö för slädarna under transporten från Smedsbyn till Nikkala.

Stora vägen var hårt trafikerad och sol och trafik hade gjort att vägen var nästan bar. Så några av oss avdelades att gå före och skotta i snö så att slädarna skulle ta sig fram. Vi låg natt i Töre och Kalix och det första som mötte mig när vi kom till Kalix var orden "Hejsan, e du här ô" – Tyngsjö Eriks typiska hälsningsfras. Nästa dag fortsatte marschen till Nikkala som låg närmare Haparanda. På vägen passerade vi vägskälet i Sangis. Där var Fältivar Ernst Larsson militärpolis och stod och dirigerade den militära trafiken.

Rune Mornell och jag själv i Nikkala. Aterförendade med Staben.

Vi kom fram till Nikkala, och vi kunde förena oss med staben och fick sluta med vårt lufferi.

Väl i Nikkala var vi på något sätt utanför organisationen – vi hade ju varit borttappade i många veckor. En av våra kommanderingar blev att bistå med omlastning på Haparanda central mellan finska och svenska tåg. Det var ju olika spårvidd i Finland och Sverige och vår uppgift blev bl.a. att bära över evakuerade finska barn till svenska tåg.

Efter någon vecka kom order om hemförlovning. Vi som lastat av i Morjärv skulle lasta på samma ställe så vi fick alla marschera från Nikkala till Morjärv – en lång marsch. Tåget skulle lastas i samma ordning som när vi kom, och vi som åkt i de fyra vagnarna som kom bort skulle åter resa tillsammans.

Under tiden hade tyskarna gått in i Norge och Danmark. Så vi som trodde att vi skulle få åka hem befann oss en morgon på Östersund central. Vi hade hela tiden tillhört A5 – nu gavs order om att alla skulle sprätta bort regementessiffrorna från sina kläder för nu skulle vi tillhöra A24. Vi fick lämna all vinterutrustning på tåget och lämna in alla vinterkläder. Vi fick i stället ut mörkblå overaller. Vi fick inte gå in på regementet utan hela staben fick ligga ett par nätter i en församlingslokal i stan. Under tiden lastades vårt tåg med sommarutrustning. Alla fordon och hästar som behövdes på en stab lastades – vi skulle bli regementesstab åt A24. Vart vi skulle visste däremot ingen.

Samtidigt hade ett stort kanadensisk ambulansförband kommit tillbaka från Finland på väg hem. Men tyskarna hade besatt Trondheim så den vägen var stängd och de blev kvar i Östersund. Vi var redo för avresa. Översten höll tal och tog farväl. Ambulanspersonalen – flera hundra personer – stod i givakt vid avresan. Vi hoppades alla, vi var mest dalmasar, att vi skulle till Dalarna, så vi höll oss vakna när tåget närmade sig Storvik. Men tåget rullade på. Uppmärksamheten ökade åter när vi närmade oss nästa järnvägs-knut – Hallsberg – och vi trodde vi skulle till Värmland. Men tåget rullade på. Alla stationsnamn var övertäckta. När tåget stannade

för att vi skulle få mat bevakades marschen mellan tåget och matstället av militär. En högtalare ropade ut att i händelse av flyganfall skulle vi söka skydd under järnvägsvagnarna.

Jag fick syn på en kiosk och köpte ett vykort – de hade glömt att dra in korten när vi passerade! – , så jag visste nu att vi var i Hässleholm. Jag skrev snabbt kortet och smusslade ner det i en brevlåda – helt mot bestämmelserna. Så frågade jag lokföraren vart tåget skulle gå – men han visste inte. Han visste bara att själv skulle han bli avlöst i Tomelilla i Skåne. (Det var inte tillåtet att tala om för någon var man befann sig eller vart man skulle. Från den tiden stammar historien om när Joven (Josefs Olof Persson) skrev hem till Nås att han var så långt borta att "här stavas dom u me å".)

När tåget kom till Tomelilla lastade vi ur där och slog läger i en stor skola något mil från samhället.

Att komma från vintern i Norrbotten och hamna i Skåne på våren och sommaren var som att komma till rena paradiset.

Bertil Rosén och jag på Dubbelpost i Skåne.

Vi låg i Tomelilla några veckor och framemot pingst hade läget blivit så lugnt att de som inte varit hem på länge kunde få permission. Det skulle gå ett permissionståg mot Norrland. Rune Mornell tillhörde dem som beviljats permission och Slabb Olle hade s.k.

A-kort (de som hade ansvar för jordbruk kunde få särskilda permissioner). Dagen innan Rune skulle åka fick han halsfluss och blev kommenderad sängläge. Jag tog då mod till mig, gick till översten, förklarade att jag kom från samma ställe som Rune och bad att få överta hans biljett. Det beviljades. Tåget gick på morgonen – ett militärt extratåg. När vi kom till Hässleholm gick larm över hela Sverige – alla permissioner var indragna. Slabb Olle och jag hade sällskap med en furir från Borlänge-trakten som konstaterade att oredan nu var så stor att vi gott kunde ta ett vanligt tåg och fortsätta hemåt. Olle och jag kom till Ludvika pingstaftons kväll i total mörklägning. Vi frågade några poliser var vi kunde övernatta och blev hänvisade till tennishallen. Där hade larmet just gått och alla hade kallats in från danser och andra förlustelser. Vi övernattade där, tog tåget till Nås nästa morgon och kom fram till Nås på pingstdagens förmiddag.

En från Nås hade slagit följe med oss på tåget. På Nås station möttes vi av polisman Gustavsson och en polis till som frågade efter rymlingen från Ludvika. Han fanns inte med längre, men vi förstod att han stigit av på andra sidan av tåget. Han bodde på västra sidan av älven och polisman Gustavsson som ju visste var konstaterade att då åker vi väl hem och tar honom där. Så han blev gripen och skickades tillbaka med polisbil till Ludvika. När jag kom hem låg ett brev och väntade som meddelande att jag hade ett telegram att hämta på posten (den låg vid station då). Av telegrammet framgick att staben flyttat till Lackalänga (ca 6 mil) och att jag skulle infinna mig där omedelbart. Slabb Olle hade däremot inte fått någon kallelse – han hade ju A-kort. Så jag for ensam. Framkommen till Lund satt jag på stationen och väntade på tågbyte. Då såg jag Storstens Ernst Halvarsson på väg till sitt arbete som redaktör för Lunds dagblad. Jag presenterade mig och han kunde meddela att Jont Lars passerat en timme tidigare på väg till Värmland. Så rörligt – och rörigt var det på den tiden!

När jag kom fram till Lackalänga höll mina kamrater på med ställtjänst, och när jag såg mot stationen såg jag Slabb Olle komma.

Normalt brukade jordbrukspermissionen vara i 2 veckor – nu kallades han omedelbart tillbaka och kom med tåget efter mig.

Runt staben fanns en vaktstyrka om 20-25 man. Dessutom byggdes taggtrådshinder runt området och i portarna fanns spanska ryttare. Vi grävde också skyddsvärn åt vakten. På ena sidan blev inga taggtrådshinder uppsatta. En underofficerare kom förbi och frågade NGs Nisse vad som skulle hända om fienden kom från det hållet. "Ingen risk" svarade Nisse, "befälhavaren på linjen säj att döm kôm dan frå, ô då jör dôm hä!"

Vi badade hästarna på en sandstrand vid Öresund i närheten av Barsebäck. Vi satt på hästryggen utan sadlar, höll i manen och red ut i havet. Där hade byggs väldiga taggtrådshinder ca 100 meter ut i vattnet och på stranden gjöts väldiga betongbunkrar. Den lediga tiden tillbringade vi på dansstället i Furulund och där träffades vi alla från Nås. I Furulund låg även Malmö yllefabrik. Där tillverkade 600 sömmerskor uniformstyg, och de soldater som gick vakt där blev alltid bjudna på kaffe. Följden av det blev att tågen var betydligt tyngre lastade när vi så småningom blev hemförlovade än på resan ner från Norrland.

Så småningom blev läget lugnare och den 7 juli hemförlovades vi.

EFTERLYSNING!

På auktionen den 25-8 1990, när vi sålde lösöret i vår villa vid stationen i Nås, ropade någon in en plåtskytt med texten "Rum för resande och bilstation" från 1923. Jag skulle gärna vilja ha ett foto av skylten som minne och dokumentation.

John Liljegren
von Lingens väg 72
21371 MALMÖ
Telefon 040-213759

Nåsvargen utkommer med två nummer om året juni och december missa dem inte !!

...TÄPPAT
SKÄRMEN, DÖRREN
ELLER HUMÖRET...?!

ÅK RAKA VÄGEN TILL..

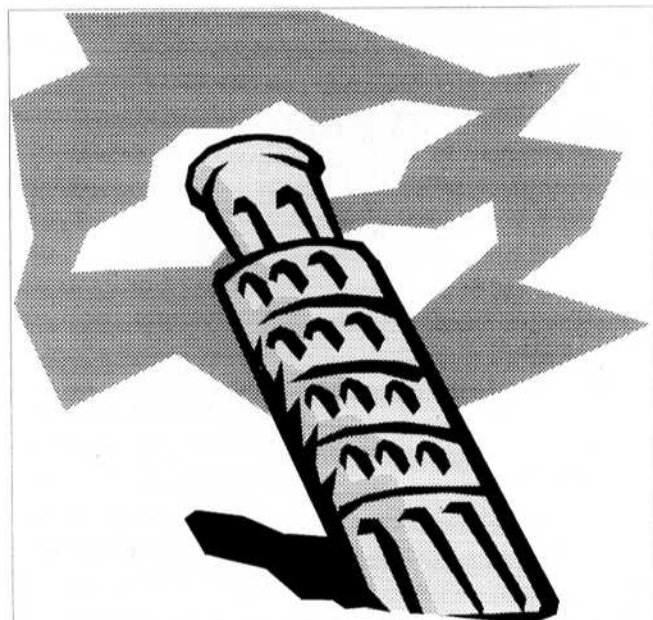

ÅHL's Bildelar AB

Tel. 0281-104 60

Fax 0281-104 61

Äppelbovägen 30
780 50 VANSBRO

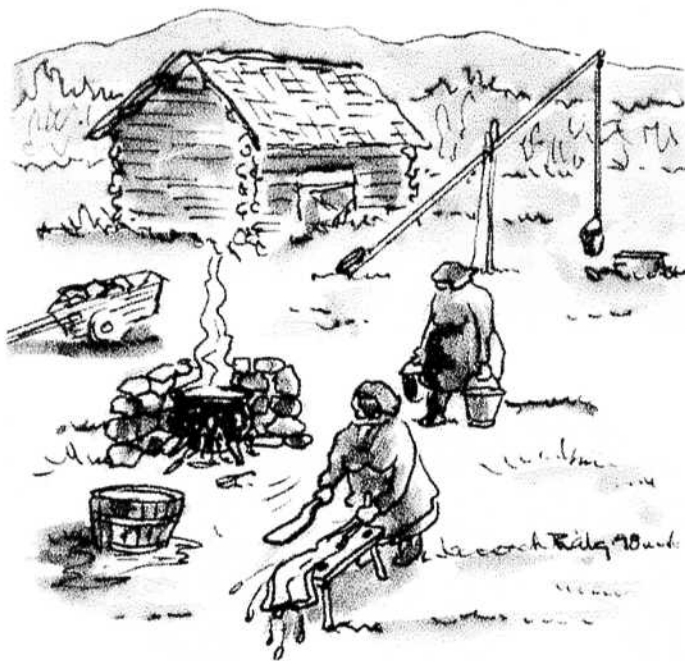
...OM NI INTE VILL ATT ERT BYGGE SKA LIKNA TORNET I PISA, KONTAKTA DÅ OSS VI HAR BÅDE VATTPASS OCH ERFARENHET.....!!!!

HJULBÄCK BYGG HB
TEL 0281-30172

ORSALA, SOM JAG MINNS...

AV GUMMARS INGMAN

De i byn som drev jordbruk, arbetade vintertid i skogen med huggning och körning. Kvinnorna skötte djuren i ladugården förutom övriga hushållsgöromål. Stortvätten klarades av utomhus. Näre vid Vössla stod en järngryta och en klappstol. Dessa användes vid tvätt av lakan och annan vittvätt. Tvätten kokades i lut i grytan och lutvattnet bankades ur med klappträ på klappstolen. Tvätten sköljdes i bäcken och hängdes upp på ett klädsträck som satt upp mellan några trädstammar. En arbetsam metod

att tvätta, men det fanns inga tvättmaskiner då. Dom som inte bodde nära Vössla fick hinka upp vatten ur brunnen, men en gryta och en klappstol fanns nog på de flesta gårdar. På nästan varje gård fanns också en brunnsvinda. En hävanordning där hinken satt på en stång, som firades ned i brunnen och fylldes med vatten varefter den halades upp igen. Den sista brunnsvindan försvann så sent som i början av 1980-talet. Den stod bakom Sandpers uthus, men är nu borta.

Sandpers gammelgård, en klenod från 1700-talet, omnämnd i Karl Erik Forslunds "Nåsboken", skulle i dag kunnat vara en turistattraktion om den fått stå kvar. Förmodligen fick ingen länsantikvarie någon chans att ingripa för gårdens bevarande, borta är den för alltid, bara minnet finns kvar. Magnuses Anna har berättat att när

hon var ung så bodde i en liten kammar i gården en kvinna som hette Lotta. Hon var inte infödd Nåsbo, men Anna visste inte var hon härstammade från. Hon minns att dom som var unga i byn i början av 1920-talet, tyckte om att vara hos Lotta. Hon flyttade senare till Nås som hushållerska åt Nogos Per. Där slutade hennes dagar, när hon en dag skulle hämta vatten, ramlade hon ner i brunnen och drunknade.

I en liten grå stuga utmed vägen till Skälögor bodde Karin och Per Grönkvist, spel Per och Karin som vi kallade dem levde under små omständigheter. Deras dotter Ingeborg bodde i Amerika och var hem och hälsade på ibland. Det sades om spel Karin, att när deras barn var små hon lär ska ha uppmanat dem att de skulle äta mycket, även om de skulle må illa, om de blev bjudna på mat någonstans. Hon menade att eftersom dom ibland hade ont om mat hemma så skulle de passa på att äta sej ordentligt mätta om de nån gång blev bjudna. Per brukade lägga ut nät i sjön för att fånga fisk och få mat till familjen, Per hade en gång en öka som han ville sälja, Karin passade därför på att fråga folk hon träffade om dom ville köpa en liten fin knärodd öka som Per hade i Orsalen. Hon visste nog inte vad som menades med "knärodd" utan trodde nog att det var en finess. Om en roddfarkost är så byggd att man slår i händerna och årorna knäna när man lyfter årorna ur vattnet vid rodd så sägs den vara "knärodd" och det är inte så trevligt minsann. Deras lilla stuga är för längesedan borta och nu finns en del sommarstugor där.

Nap-Lasse, Nap Lars Andersson, bodde i sista gården på höger hand när man åker till "sockna" som vi sa när vi menade centralorten Nås. Han var bonde och ungarl så gammal han var. Han hade häst, kor, får, gris och höns, för att klara detta hade han en heltidsanställd piga som fick sköta hushåll och ladugård. Ett tag var även min faster Anna piga vid Napsens. Han måste även leja hjälp med skördearbetet, far och mamma hjälpte till under många somrar och jag fick naturligtvis också vara med och hjälpa till för att göra rätt för maten. Nap Lasse var välbärgad men snål, snäll var han i alla fall. Han var den förste i byn som hade radio, jag minns att när det sändes någon teaterpjäs så brukade vi få gå dit och lyssna. Vi bänkade oss runt den svarta högtalaren för att höra. Ljudkvaliteten var inte så bra på den tiden. Nap Lasse hade också en gammal cykel, en med stort framhjul och ett litet bakhjul av trä, själva cykeln var f.ö. av stålror med ladersadel. (forts.)

(forts. Orsala, som jag minns)

Utedasset var inrymt i uthuslängan en trappa upp så det var högt undanfäll, en ganska ovanlig placering. Sitt matbestick bestående av kniv och sked förvarade Nap Lasse i en liten utdragslåda i ena änden av köksbordet där han hade sin matplats. Han hade sin speciella egenhet när det gällde just de redskapen, ingen fick diska hans kniv och sked. Efter varje gång han hade ätit, strök han av kniven och skeden på byxbenet och lade ned dem i lådan tills nästa gång de skulle användas.

Innan det drogs elkraft till byn hade Nap Lasse eget kraftverk i den lilla bäcken Vössla som rinner förbi. Hur stor effekt kraftverket hade vet jag inte men det räckte i alla fall till att få några glödlampor att lysa. När lyset ibland blinkade sa Nap Lasse att "nu for hä en törsk ginum" (en groda genom turbinen).

Om Nap Lasse finns en del händelser att berätta: En vår som så många andra med vårflod och därav högt vattenstånd var han en dag ute med häst och arbetsstrilla på vägen nära gamla orsalbron. Det kom en bil, kyrkoherde Lindhoff hade varit på någon förrättning. Det var långt mellan bilarna på den tiden, så hästen blev rädd och föll i sken. Nap Lasse föll av trillan och ned i vattnet i diket på andra sidan vägen. Han släppte dock inte taget om tömmarna och följde därför med som ett bogsersläp i vattnet, tills hästen stannade efter en stund. Allt gick bra utom det ofrivilliga badet.

En annan gång var Nap Lasse ute med hästen och på väg hem, han gick bakom trillan och hade lagt ifrån sej tömmarna eller höll dem lite slött. Hästen ville väl hem fortare och började springa, Lasse hann inte med utan kom på efterkälken. Efter ett tag stannade emellertid hästen så Lasse hann ifatt den. Lite anfädd och sur på sin häst satte han sig upp på trillflaket, tog tömmarna satte fart på hästen och sa: "Spring nu ö din jäkul då du a spröngi förut".

En gång satt han ute idet fria och åt sin medhavda matsäck. Då råkade han tappa sin smörgås på marken förmodligen med smöret nedåt och med följande replik som följd: "Ligg dann då, je ät fur pännkåku!"

Napens bua, fäbodstugan vid Sälriset, var något speciellt för mej som grabb. En grå stuga i slutningen med källare under nedre ändan av stugan. Öppen spis och våningssängar hörde till inredningen. Vi åt med träskedar och kokade kaffe i en trebent kaffepetter i den öppna spisen. Arbetet vid bua bestod i att ta vara på det gräs som växte runt omkring stugan s.k. "hackslåt". Förr i tiden skulle ju allt tas till vara. Flöet torkades i hässjor och lador fanns för att förvara höet sedan det torkat.

STORT SOM SMÅTT..

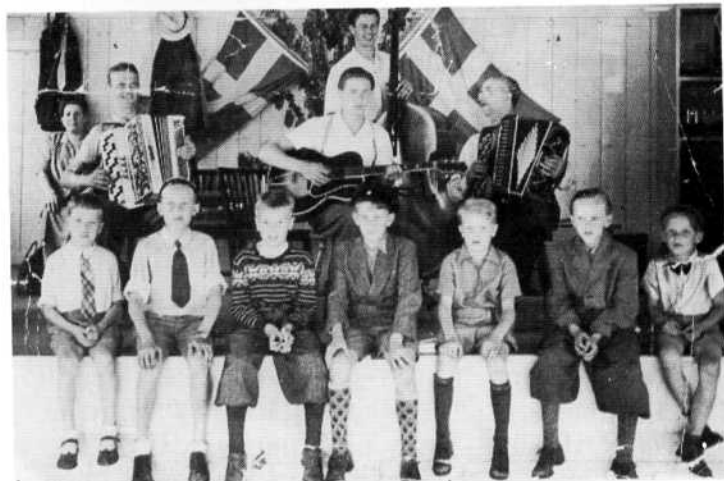

ERIKSHJÄLPEN

90 09 28-3 Farbror Eriks Barn- och Hjälpverksamhet

DALA-JÄRNA

0281-20172 13271 21067

KALLE JULARBO PÅ STORÄNGET, förmodligen sent 1940-tal.

Längst till vänster på scenen ser vi fru Jularbo som troget vaktar Kalles rock och slips. De unga, identifierade "fyrtitalisterna" på scenkanten är från *höger*, 1. Johnny Rålg, 2. Rolf Svensson (Gomersson), 3. Birger Rosén, 4. Fakt Sven Eriksson, 5. ?, 6. N-E Fröjd, 7. ?

Rolf Gomersson, Borlänge

et bästa hos människan är hunden.

av Gästfivar-Erik

I slutet på 1970-talet var jag hundförare på älgjakten. Jag hade en unghund en vit spets, som tillhörde en annan jägare, det var en tik som hette Laise. Hon var då en oerfaren jakthund men hon visade fina anlag och hon var mej mycket tillgiven. Laise blev med tiden en fullfjädrad älghund.

Jag slutade jaga på det området ett par år efter Laises och min bekantskap. Något år därefter var jag dit, vi har ju fäbodställe där och lite skog som jag var och såg till bland annat. Det var på hösten efter den ordinarie jakttiden, jag visste inte om att jaktlaget var där och jagade då. När jag var på väg tillbaka till stugan hade jag en känsla att det var någon bakom mej, så jag vände mej om och till min förvåning gick Laise alldeles bakom hämlarna på mej. Jag stannade och sa hennes namn, hon gick då fram och tryckte sej mot mitt ben och såg på mej med en så bedjande blick. Det var inget översvallande över att hon träffat mej, men den blicken hon gav mej den glömmes jag aldrig!

Vår pojke Bengt tog vid som hundförare när jag slutade, Laise var också mycket tillgiven honom. Så jag trodde nu att hon skulle leta reda på honom och fortsätta jakten, han måste väl vara i närheten, så jag fortsatte min vandring. Men till min stora förvåning lämnade hon mej inte! När man gick med henne som löshund under jakten höll hon kontakt med hundföraren, men annars så låg hon ute och sökte älg intensivt.

När jag kom till stugan gick hon inte in, men hon rullade ihop sej utanför trappan och höll ett vakande öga på mej vad jag företog mej.

När jag ätit gick jag högre upp i berget ovanför stugan, genom ett ungskogsparti, ovanför var ett parti med äldre skog, jag tänkte att de kunde vara där och jaga. Det var ju inte så lyckat med jakten när de blev av med hunden. Laise gick hela tiden bakom hämlarna på mej, inget älgsök fast det var fina älgmarker.

När jag kom upp i den grövre skogen stannade jag, om dom var där skulle hon väl söka upp Bengt. Men hon rullade ihop sej på en tuva och somnade tidvis. Det var lite lingon där så jag plockade och åt en bra stund, men Laise låg kvar. Så jag beslöt att gå ner till stugan igen för jag måste snart åka hem. Laise följde med tillbaka, fortfarande bakom hasorna på mej. Jag visste inte hur jag skulle bete mej med Laise jag hade inte hjärta att bara åka ifrån henne.

Jag åkte moped, den hade jag nere vid Riskåsvägen, så vi gick ner dit. Jag startade mopeden och åkte så sakta det gick bort efter vägen, ifall vi skulle träffa någon av jägarna, hon sprang så fint efter mej. Till slut så mötte vi hennes husse i bil så han tog hand om henne.

Allt detta, hennes tillgivenhet mot mej, var ju inte meriterande för en jakthund, men de hade en hund till med sej, av sämre kvalitet, men de var ju inte helt ställda.

Men för min del var det den allra finaste upplevelse. Jag har handskats med flertalet hundar som jag kommit på god fot med, men detta var i särklass. Laise är nu borta, jag sörjer henne som en av mina bästa vänner.

Falborgs Erik i Kölaråsen var dräng åt Johannes också han i Kölaråsen. Erik körde timmer på vintern, men Johannes häst var gammal och slö så det var nästan omöjligt att få den ut ur stallet. En morron när Johannes som vanligt stod på trappan för att se om Erik fick hästen ur stallet, fick han till sin stora förvåning se hästen med ett raskt språng komma ut ur stallet, efter kom Erik med ett brett leende. Men va i allsin dar har du gjort med hästen som är så pigg, frågade Johannes, Jo sa Erik; jag lyfte på rumpen och skjöt den i rövva med en knallpulverpistol, därför e han så pigg.

Birger Karlsson.

Nås MC klubb "Nu Jäsiken" meddelar att onsdagsresorna till Snöån återupptagits efter vinteruppehållet.

HARLEY-DAVIDSON

Oskar Karlsons Eftr., Kungsör

Det var annan stil på gårdagens knuttar, slips och kavaj istället för läderstall. Ur en broschyr för Harley-Davidson 1915. "Vår Bostad" 1-99.

* * * * *
KÖP EN NÅSVARGTILL ALLA
"HELVÄNDAKE" II
* * * * *

VI HÄLSAR ALLA
SOMMARENS
"HEMVÄNDARE"
VÄLKOMNA PÅ EN
GUIDAD RUNDTUR I
VÅRA LOKALER !!

 **Swede
electronics**

**TEL 0281-30400
FAX 30666**

ALLÅ BEHÖV VI
FUR NÖN GÅNG
KÖTT Ô JOLÄPLÄR..

.. DÅ VET VI VAR DET FINNS...

S

VEDENS GÅRD

MATTIS LINDÉN NAS
TEL. 0281-30530 FAX 30277

**STOPP INTE
BEHÖVER DU GÅ!**

RING

Mikael Tel. 0281-30008

VILLA LINNÉA.

FASTIGHETS BETECKNING, DÅ, NEDERBORG 5:2 OCH 6:4. I DAG, NEDERBORG 26:1.

Anna Liljegrens minnen återberättade av sonen John L.

När pappa arrenderade "Jönses" 1915 hade Bergslagens förvaltare lovat att han skulle få köpa gården om han ville bosätta sej i Nås. När så arrendet skulle förnyas 1917 bestämde sig pappa för att köpa gården. Han kontaktade förvaltaren och de kom överens om köpeskillingen. Men ryktet hade spritt sig och det fanns fler spekulanter. Jöns Lasse reste in till Falun och lyckades övertyga tjänstemännen där om att han var en mer "solvent" köpare än pappa. Han fick kontraktet och vi blev uppsagda. Att han var gammal Nåsbo spelade kanske en viss roll, likaså att han skulle ha hästar och kor. Det fanns ju en fin ladugård och en stor loge på gården. Men pappa blev arg, han reste själv in till Falun och köpte två tomter invid järnvägsstationen, som han betalade kontant. Och hösten 1917 började han bygga.

Byggmästare Anders Andersson från Siljansnäs ritade huset och ledde arbetet. Stoltz från Hunnebostrand var en duktig stenarbetare, som lade grunden och trapporna till villan. Han fick också sällskap med en flicka från Nås, Karin som han sedan gifte sig med. För att få timmer till väggarna köpte pappa "Port Artur", en förfallen timmerstuga i Utanhed. Huset byggdes med "rest timmer" och utanpå det bräder, nät och rapping. I källaren brygghus med pannmur och ett avlopp

som drogs efter ett djupt dike ända till en bäck bortom banvaktstugan norr om stationen. Det blev även en bagarstuga med stor ugn för tunnbrödsbakning samt en rejäl potatiskällare. Så snart skorstenen och kakelugnarna var färdigmurade blev det min uppgift att elda och passa dem. Vi måste hålla varmt inomhus för att möjliggöra inredning, målning och tapetsering, det var ju mitt i vintern. Elinstallationerna i huset gjordes av Bjelke, Bergslagens elektriker. Målning och tapetsering av bröderna Nylander i Nås. Man installerade telefon och vi fick dela linje med tjärfabriken uppe i skogen vid stationsområdet. Tjärfabriken hade nr. 26 A (en signal) och vi 26 B (två signaler). När dom inredde köket kom hyllorna över vedlåren så högt att jag inte nådde upp till dem. Anders Andersson, som var stor och lång, ansåg att man skulle sitta på vedlåren utan att slå huvudet i hyllorna ovanför. Huset döptes till "Villa Linnéa", pappa var ju smålänning. Och det blev klart för inflyttning den 14 mars 1918. Pappa hade köpt tomterna Nederborg 5:2 och 6:4. Året efter köpet blev pappa tvungen att betala ytterligare ett par tusen kronor till Bergslaget. Det fanns en remsa mellan tomterna, en planerad väg, som de påstod inte ingick i köpet. Det fanns inte med på den karta pappa hade sett när han köpte tomterna. Men för att få en sammanhängande fastighet måste han

även köpa den remsan. Strax innan vi byggde vår villa hade gästgivargården i Nås brunnit upp. På den tiden var varje socken skyldig att ordna så att det fanns övernattningsmöjligheter för resande. För att slippa bygga en ny gästgivargård beslöt sockenstämman därför att fråga pappa om han ville ta emot resenärer i den nybyggda villan. Den låg ju lämpligt till alldeles vid järnvägsstationen. Pappa accepterade och på det sättet startade vår rörelse med "Rum för resande och café". Redan tredje natten i det nya, inte helt färdiga huset, började vi ta emot gäster. Maja Sjöholm, som arbetat på gästgivargården hjälpte till hemma hos oss en tid, sedan flyttade hon till Dalahemmet i Leksand. Gubben Wiell, stinsen vid Nås station, var besvärlig. En gång skickade han polisen på oss och påstod att vi serverade

"Villa Linnéa" 1918 Rum för resande och bilstation. I bakgrunden Linnmans fotoateljé.

sprit. Han hade sett Klas Lilja vara full när han gick ut ifrån oss, men han såg inte att Lilja var lika full när han gick in. Vi hade lagt några breda plankor över diket mot stationen. Men Wiell satte upp staket på sin sida av diket och ville förbjuda oss att gå den vägen. Det var ju kristid och mycket var ransonerat. Vi fick 7 kg. orostat kaffe per månad till caféet. Det var också svårt att få tag på andra livsmedel så pappa skickade hem vete, gömt i "glaslådor". Vetet lät vi sedan mala vid kvarnen i Utanhed. När pappas kompanjon

ing. J.V.Granath kom i betalningssvårigheter 1923 fick pappa en begagnad bil som del i "vinsten". Bilresan från Stockholm till Nås är värd sitt eget kapitel. Alltnog resulterade det hela i att vi, på skylten "Rum för resande", som satt på balkongen ut mot stationen, kunde lägga till "och bilstation". Ragnar, min yngre bror, hade ju körkort och han blev nu "taxichaufför". Rumsuthyrningen upphörde 1925. Då fann pappa inte längre några byggnadsarbeten på lämpligt reseavstånd från Nås. Han drog sig ned till Småland, där det var gott om byggprojekt. Mamma följde med för att sköta om hushållet. De bodde provisoriskt så nära byggplatserna som möjligt.

I "Med Dalälven från källorna till havet", skriver Karl Erik Forslund, i samband med skildringen av Järpholn, ...häradshövding Baron Ehrencrona...vilken byggde till och sålde den (fastigheten Järpholn) till socknen, och nu är den pensionat, öppnat 1922 dessförinnan var det en tid, sedan Gästis i Nederborg brunnit, omöjligt för en främling utan bekantskaper att få husrum och mat i Nås,.... Den uppgiften är fel! Byggmästare JG Liljegren öppnade "Rum för resande" våren 1918, vid järnvägsstationen. Rörelsen drevs fram till 1925.

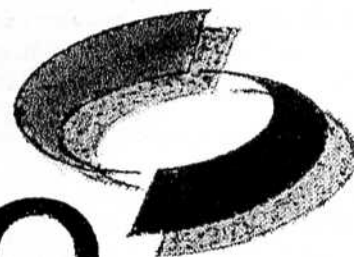
**VI ÄR INTE *BARA* SKOG OCH
PAPPER...**

**.....DU KAN
DIN TRAKTOR
REPARERAD PÅ VÅR VERKSTAD....**

**ÄVEN FÅ
ELLER MASKIN**

STORAENSO

**NÅS BEVAKNING
0281-30745**

N ÖJESLIV OCH KULTUR I NÅS UNDER MIN TID.

GÄSTGIVAR-ERIK MINNS.

Det allra första jag har något minne av är en dansbana som de hade öster om järnvägsstation ett ställe som de då kallade Tjärbo. Den var nog igång ganska länge, trots att publiken där nog inte var så rumsren, utbölingar fick på pälsen har det berättats. Jag var för ung för att få vara med där. Sen hade de en dansbana strax bortom Hjulbäck på en holme ute i myren, men det varade inte så länge. Senare så byggde de en dansbana uppe på Järknippan, det bygget har beskrivits tidigare i Nåsvargen. Anders Netzell spelade för det mesta dragspel till danserna. Folkhumorn döpte honom till "Russel", en då mycket känd dragspelare. Där var det ofta våldsamma slagsmål, blodiga uppgörelser.

Efter det blev Storänget aktuellt. På frivillig väg byggdes stånd och dansbana. Det var mycket välbesökt av både unga och gamla, och aktiviteter saknades inte. Jag minns att på söndagarna var det ofta föredragshållare, det var ju vi yngre mindre intresserade av. De största festligheterna var ju under midsommar. Det är lite kuperat i anslutning till festplatsen där hade arrangörerna byggt en scen och bänkar av plank så det blev lite sluttning mot scenen. Jag kommer ihåg en gång var det en teater "Skådebanan" engagerad. Jag kommer ihåg en replik därifrån fastdet är så långesen: "Petola har tagit mors penningar."

Så småningom byggdes en permanent festplats uppe på Orrbacken, det var ett mycket bra arrangemang. Men den lades också ner, det var bekymmer med bilparkering den bilburna publiken ökade. Men det var ändå cyklister som var i majoritet. Jag kommer ihåg under de tidigare festerna på Storänget, så var det så fullt av parkerade cyklar hemma så vi höll inte på att

komma in i uthusen. Glömde en sak, mellan de aktiviteter jag beskrivit var det midsommarfester i Näsjo nere mot Bysjön, mycket välbesökta och trevliga fester.

Sen blev det permanent festplats i Storänget. Och bland de artister som där dragit den största publiken kan nämnas Jularbo-Kalle, "Snoddas" och det italienska underbarnet Robertino.

En tid tillbaka var det ofta cirkusar på turné, jag minns när Brazil Jack var i Storänget nedanför oss. Så var det ambuleringar som kom emellanåt, de hyrde någon åker och satte upp sina tält, de var också populära.

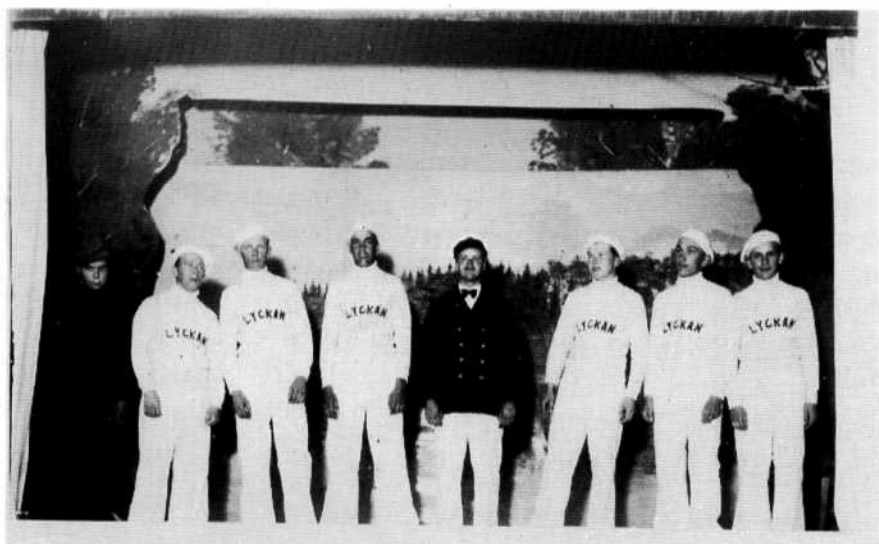
Så var det I.O.G.T., som var flitigt använt först och främst Logen 2014 Brödralag som arrangerade regelbundna underhållningar många gånger i samarbete med logen i Fredriksberg, där de var mycket duktiga och underhållande. I Nås fanns det lokala förmågor som också bidrog till underhållningen med framgång. I.O.G.T.-lokalen hyrdes också ut till andra aktiviteter revyer bl.a. där t.ex. "Nåssoppan" kan nämnas, där aktörerna var enbart lokala förmågor. Så var det någon operett där, jag minns "Lilla Helgonet", då jag höll på att skratta mej fördärvad. Det var en yngre man Matz Sterner, som var inflyttad till Nås, som var den drivande kraften i flertalet tillställningar, bl.a. fotboll, han var en stor tillgång för Nås. Nås föreläsningsförening använde också "logen", det var också ett bra utbud av filmer.

Nu, början på 90-talet har Nås fått en riktig trubadur, Byns Mats Larsson, han är känd och eftertraktad vida omkring. För min del är det mycket positivt, eftersom vi är goda vänner, han är en mycket fin kille !

Pojkarna på fotot är från en revy i mitten på 1930-talet, en revy som gick i sjömansstil, här finns ju både kapten, matros och skeppspojke !!

Från v. ser vi Lissjanis Ernst, Mats Sterner, "Ecken" Schultsberg, Tage Falk, Gösta Wiell, Åke Brus, Matspers Sven och Helmer Larsson

Från Sjö Anna i Sandviken.

Från Emmy Sandström har vi
fått diverse klipp ur Mora
tidning 1897-98.

Nås okt. 1897

Se efter barnen.

I måndags råkade en nära fyraårig dotter till Link Per Persson i Skansbacken att med kläderna fastna i en tröskvandringsmaskin och föras flera varv omkring innan maskinen kunde stoppas. Då hon blivit lösgjord befanns ena armen och ena benet avslagna, det senare på två ställen. Dessutom hade hon erhållit flera krossår i huvudet, hon vårdas på Nås sjukstuga.

(barnet; Link Karin Persson född 24 okt 1893 (Link-Pers Kari)

oo

Nås 2 juli 1897

Jordskred.

På efter middagen, midsommardagen började en vid älven utskjutande udde å Lissjanis Olof Anderssons åker i ångre att sigekvis sjunka och försvinna i älven. Rasen fortsatte sedan på natten så att en, ca. 50-40 alnar från älvstranden, stuga hotade att störta ned i djupet. Den revs, men rasen stannade vid tomten. Stugan var förhård av Måg Lars Jonsson, som på detta sätt fick midsommarglädjen störd.

oo

Nås 4 maj 1897

Oljekshändelse.

Onsdagen den 28 april råkade förra soldaten Lars Berg från Sveden vid lassning av ett timmerlass i skogen avslå sitt ena ben. En lycka var det att folk fanns i närheten som hörde hans rop så att han fick hjälp. Han fördes till Nås sjukstuga där han nu vårdas.

Nås 9 juni 1896.

Bortkommet barn.

En sexårig flicka, dotter till Grop L. Matsson i Nederborg, bortkom i fredags den 5 juni vid Gräsbergets jäbodar. Omkring 200 personer voro ute för att uppsöka henne, både i lördags och i söndags ehuru utan resultat. Ett föräldrarnas sorg är stor kan man lätt tänka sej, helst då flickan är deras enda barn.

Nås 12 juni 1896.

Återfunnet barn.

Den bortkomna flickan dotter till Grop L. Matsson i Nederborg, framkom på söndagskvällen till ett jäbodställe i Järna. Hon hade då under 2 1/2 dygn och i starkt åskväder i fredags gått omkring i skogen. Hon var vid återkomsten kry och rask.

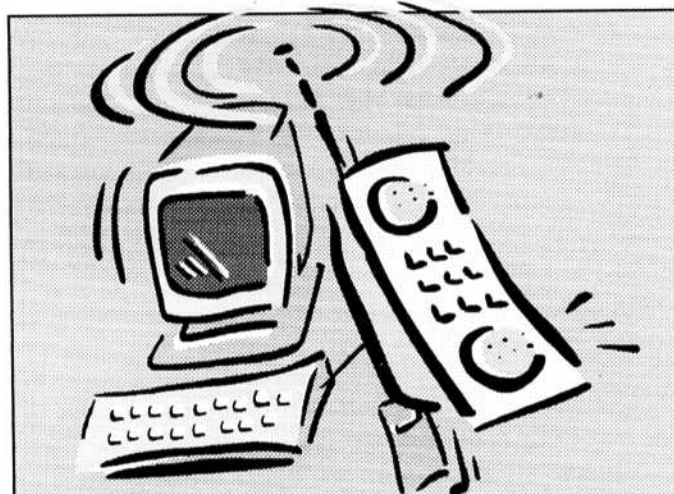
...IBLAND BEHOVS DET
FAKTISKT LITE MER ÄN
TVÅ HAL I VÄGGEN..

..DÅ ÄR DET DAX ATT
KONTAKTA OSS..

LARSSONS EL AB
DALA-JÄRNA
TEL. 0281-20002 FAX 21098

NÅSVARGEN TRYCKS NATURLIGTVIS
PÅ FEHRMS TRYCKERI HB

...ALLTID DET SENASTE

 Dialect

TEL. 0281-20250 070-5387610

Från Jont-Gottfrids anteckningar.

Belysande för dåtidens bekymmer och levnadssvårigheter, minns jag genom mina föräldrars levnadshistoria, som dock inte var svårare eller ovanligare än för de allra flesta. Mina föräldrar gifte sig 1892, efter att min mor kommit hem från Amerika, av hemlängtan och för min fars skull, med vilken hon brevväxlat. Hon berättade för mig att hon som 18-åring steg på båten i Kristiania, och om den långa resan över atlanten. På båten var det sågsån på golvet, för att lättare hålla

"Båten hon skulle varit med hem
sjönk under hemfärden och
samtliga ombordvarande gick
under....."

rent och många blev mycket sjuka. Särskilt kommer jag ihåg henne berätta om en 14 års pojke som hon tyckte mycket synd om. Han hade fått anställning på båten och hon såg honom gråta för att han inte vågade klättra upp i den höga masten, då en besättningsman kom och gav honom stryk av ett rep. Hon berättade också att ute på atlanten såg hon en valfisk som sprutade. Då hon köpt biljett för hemresan blev hon sjuk och förbjöds av läkaren att resa. Båten hon således skulle varit med på hem, sjönk under hemfärden och samtliga ombordvarande gick under. Nästa båt som min mor kom med på, stannade där föregående båt gått under, för en kort stunds gudstjänst.

Efter giftermålet flyttade mina föräldrar till en liten stuga "Larses" i samma täppa som hörde till Jontgården. Deras möbler bestod av två stolar, ett bord och en säng. Som så många andra var de fattiga, men de hade framtiden framför sig och hade den stora förnömen att vara friska. Av en snäll och hjälpsam bonde fick far låna pengar och de fick en vän för livet för sitt ansvar att betala tillbaka. Han förvärvade hälften av Snöå kvarn och hade för avsikt att där börja

fabrikation av raffelstopp och inköpte för ändamålet en maskin. Allt var klart att flytta till Snöå kvarn och på kvällen var min mor dit och skurade, innan de skulle flytta dagen därpå. En luffare hade logerat där och de trodde det var han som orsakat branden. Så kom det sig att mina föräldrar bosatte sig i Heden, på min mors släktgård, efter att ha uppfört början till vår nuvarande bostad. Far var en livlig och företagsam person, men tyvärr hade han inte tålmod att fullfölja sina många initiativ, som sedan andra fullföljde med god framgång. Han blev en mångsysslare och trots sin goda räkneförmåga var han en dålig affärsman. Hans första företag i Heden var att i Knästens fäbodställe inköpa en större fäbodstuga vår nuvarande "lillstuga" och för att få hem denna, så inbjöds till körkalas. Detta var en inbjudan som vanligtvis villigt hörsammades och med all säkerhet förmodar jag att alla körkarlar som deltog i det glada företaget inte var helynkterister. I den uppförda stugan började far 1901 en lovande bagerirörelse. En bakugn som rymde 12 plåtar och en torkugn upptog s törsta utrymmet.

".....att han sett en likskara komma
över Kvarnbron och han trodde det
förebådade att något skulle hända..."

En kunnig bagare från Danmark som hette Bergus anställdes och förutom vanligt matbröd framställdes finare bakverk av många slag och även polkagrisar och andra karameller. Bergus var religiös och var synsk och såg mera än vanligt folk. En kväll då han kom från ett möte i Frälsningsarmen, talade han om att han sett en likskara komma över Kvarnbron och han trodde det förebådade att något skulle hända, och mycket riktigt strax därefter dog Svart Jan i Malmsta. Bagerirörelsen utvecklades, men blev tyvärr till ett problem, mest på grund av de dåliga vägförhållanden som i hög grad försvårade distributionen, och då min mor

absolut inte ville flytta från Heden upphörde företaget. Under tiden som bagare tog han patent på en spritsylinder. Tillverkningsrätten för apparaten sålde han för 200 kr. Många år efteråt kunde jag konstatera att apparaten användes i en större konditoriskola och jag har all anledning tro att den lilla uppfinningen var värd en förmögenhet. En bärplockningsapparat lik den som användes ännu i dag hade han tillverkat långt innan någon tycks ha kommit på denna idé, och han hade naturligtvis även kunnat få patent för denna apparat. Samtidigt med bagerirörelsen hade mina föräldrar kafe och handelsrörelse, samt jordbruk, två kor, en gris och höns. Till affärsrörelsen hörde att de tog emot ull och stick ylle till beredning av tyger och hemvävd vadmal till färgning och "stampning". Detta var ett ganska arbetsamt göra och ständigt var det, isynnerhet kvinnfolk, från hela socknen som kom med sina knyten, som sedan skulle packas i stora balar, för transport till Fors Ullspinneri i Nyköping. Naturligtvis såg jag aldrig mor eller far sysslolösa, och någon semester hörde vi inte talas om, eller ens visste vad det var. Söndagarna försökte de dock så långt det var möjligt hålla i Helg och gick ofta till kyrkan där prosten Granberg predikade och den avhållne men stränge organisten och folkskolläraren Jonsson, skötte orgeln. Som organist vikarierade far för honom, första gången då han var 14 år. Efter att min far slutat med bagerirörelsen försökte han med slakteri, men vägförhållandena var även här ett hinder för utvecklingen, men min mor ville inte flytta från Heden. Far var även snickarkunnig och en välgjord byrå som vi har kvar ännu, gjorde han när han var 14 år. Nu fick han plats på Storstens Halvars snickeri i Heden. Det var modernt med svarvade möbler och att svarva var tydligen ett arbete som passade honom. Han var mycket kvick i allt han företog sig och de svarvade delarna till en möbel som skulle vara lika, behövde han inte ens ta mått på för att få lika. Tyvärr var han så morrontrött så fick han inte sova ut, var hela dagen förstörd för honom och därför fick han börja en timme senare än de andra arbetarna, utan avdrag på lönen och ingen protesterade för detta. En dag då han följde sin far

för att titta på ett skogsskifte som gick ner mot Martjärn, inte långt från Järna rågräns, såg han här en möjlighet att anlägga en torvströfabrik. Det mötte inga hinder att få arrendera myren och än en gång blev han egen företagare. Två personer grävde ett ca åttio meter långt dike från tjärnen och förlängde den sista biten med en sump av plank som gick över den branta sluttningen och skapade en ganska stor fallhöjd. En

"....västen revs sönder och far kom loss från en säker död...."

turbin, rivmaskin, sikt och en press anskaffades och räls av träslanor lades ut till myren och till hjulvägen som gick fram till Järna och Nås. Två man arbetade med att ta upp torv som de lade upp till tork på uppspänd järntråd. Till arbetet och hem, måste arbetarna gå den långa vägen morron och kväll. Och jag minns fars trötta och tunga steg då han kom hem, med ena handen vilande på sidväskans lock av grävlingsskinn. En dag då far var ensam i torvströfabriken och höll på med att riva torv, fastnade västen i krysspinnen i den utskjutande axeln till rivmaskinen. Som tur var revs västen sönder och far kom loss, från en säker död. Avsättningen på de framställda torvströknipporna blev mycket god både till Järna och Nås, men det urusla väglaget blev även här ett hinder och då det sen visade sig att tillgången på torv inte var tillräcklig, avvecklades företaget som kunde göras utan förlust. Turbinen såldes till Snöå kvarn där den tjänstgjort ända till för något år sedan.

Han fick så arbete med snickerier åt vägförvaltningen och jag kommer särskilt ihåg att han tillverkade stora snöplogar, som det måste ha varit flera hästar för att orka dra. Så kom kriget 1914 och han blev ordförande i Nås kristidsnämnd. Vidare blev han tillfälligt anställd på Bergslagens kontor och tillika på flottningskontoret. Senare blev han fjärdingsman och nämndeman, och en sammanhängande tid av fem år, organist i kyrkan, före Wallin.

Ungdomslogen T16 Vårens Norgeresa 1946.

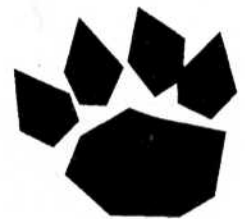

Fr.v. övre raden; Ingmar Berglund, Dopp Ragnar, Alrikes Britt, Ragnars Karin, Stig Johansson, Holpers Inge, Ulla Gustavsson (Snut-Ulla), Byns Bengt, Rune (Slampen), Täppjons Erik, Olers Sven, Sven Netzell, Olle Lindahl, Grönbergs Gunnar, Rålg Bo, Myr Erik, John Lindholm, Knipjans Ture, Sven Lindholm, Åke Esbjörs, Bengt Weingård, Ivar Bergqvist, Kollos Sven, Börje Gärds. Sittande fr.v. Margit Smed, Holpers Bibbi, Täpp Ingegärd, Pellas Marianne, Täppjons Greta, Täpp Ingrid, Gun Ohlsson, Gärds Anna-Britta, Annbritt Juhlin, Astrid Tillman, Anna-Britta Runngård.

Från Bo Rålg Dala-Floda.

*Nu finns Nåsvargens tass,
"forever" i form av en vägg-
ljuslykta i keramik!*

En unik och uppskattad present!

*Välkommen att se den och
övrig keramik under
tillverkning i Lövhagen!*

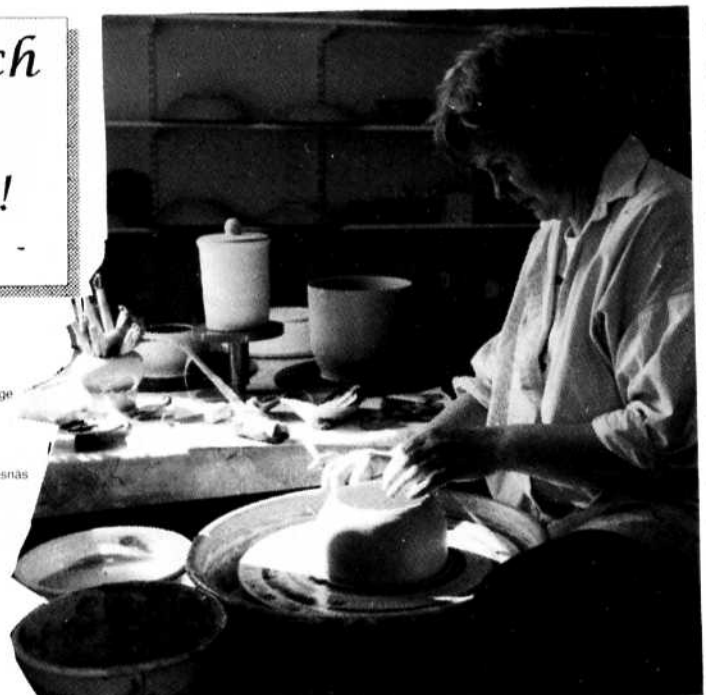
Finns även i Nickusboden.

Anita Eriksson

Lövhagen 4
780 53 NÅS

0281-320 38

Minnen från Hjulbäcks småskola 1950-1952

Av Helena Norin, född Nilsson

Den 27 augusti 1950 var det upprop i Hjulbäcks småskola. Två av de fem nybörjarna var min tvillingsyster Christina och jag. De övriga förväntansfulla eleverna var; Östen Lissjanis, Ove Sandström och Bo Skansen. I andra klass gick

Anita Svensson, Birgitta Eklund, Malte Sandström och Tapp Enar Eriksson. Vår fröken var Läs Maria Paulina Eriksson. På uppropet var mamma med, men sedan fick vi klara oss själva den tre km långa landsvägen. På morron åkte vi med Post Anders, som

skulle till Utanhed och Hjulbäck för att hämta skolbarnen, som gick i Nederborgs skola. Det kunde hända att Post Anders fick stå vid förvaltarens syrenhäck och tuta och vänta på oss, ty vi var inte så morronpigga. Hem gick vi eller åkte med mjölk bilen.

Det hämde även att vi gick både dit och hem. Då mötte vi alltid Arne Gärds vid vita transformatorn. Eftersom vi alltid var sent ute frågade vi vad klockan var. "Kvart i nio" svarade han alltid, ty han var på väg till sitt arbete i Tysk Eriks affär. När vi sen slutade för dagen, var Arne på väg hem på lunch när vi mötte honom igen. Vi frågade vad klockan var, och fick samma svar, "Kvart i nio".

Vår fröken var sträng och snäll. Redan första dagen hade vi läxa: A, O och U. Jag minns ännu hur glada vi var när vi fått vår första läxa. Så småningom lärde vi oss läsa, men jag har inget minne av hur det gick till. Vi hade Beskows "Vill du läsa" med alla gamla ramsor i. Jag kommer alltid ihåg hur vi ljudade och såg fram emot den dagen vi skulle slippa det. Hur jag knäckte läskoden har jag inget minne av. I klassrummet hade vi ett rangligt stativ för

bokstäver, som jag naturligtvis hade ner, så fröken blev mycket förgrymmad och jag fick plocka upp alla bokstäverna på plats igen. det var ju i och för sig en nyttig övning. Några dagar senare kom Syster Aina och skulle undersöka

oss. Då bar det sig inte bättre än att hon också hade ner stället med alla bokstäverna. "Det gör inget det är så lätt att plocka upp" sa fröken då. Det kunde jag inte förstå! Vi hade många utantillläxor, som mamma hade all möda i världen att

Mars 1952 Vi hade nyss fått nya bänkar. 1:a vaden t.v. och bakåt; Helena Nilsson, Ove Sandström, Bo Skansen 2:a Bengt Snabb, Ake Skantz, Christina Nilsson, Östen Lissjanis 3:e Marianne Jansson, Bajer Leif Larsson, Anna-Greta Jansson Lärare Läs Maria Paulina Eriksson.

lära oss. En gång hade vi Jesu 12 Apostlar i läxa. Jag hade mycket svårt att lära mig dem, så jag slutade med "Andrew Walter, Alice Babs och Oskar Rundkvist".

Vi hade skurlov och Halvars Karin var där och städade. Nästa dag när vi satt i korridoren och åt vår medhavda matsäck, bollade Christina med en apelsin. Tyvärr kastade hon den upp i taket och den föll ned med en duns, gick sönder och det blev en stor pöl på det nyskurade golvet.

På rasterna lekte vi alla barn tillsammans. Vi lekte ofta mamma, pappa och barn och hade våra hem på stenarna nära skolan. På vintrarna trampade vi upp pensionat med många rum i snön och möblerade dem med fina möbler. Det fanns t.o.m. radioapparater i en del rum, som man fick komma och hyra. Pensionatsvärd var alltid Malte Sandström. Så vi var långt före ishotellet i Jukkasjärvi.

Vi hade ingen radio i klassrummet, utan vi fick sitta i frökens kökssoffa och höra på skolradio-programmen. Vi fick t.o.m. lyssna på Sten Bergmans intressanta föredrag, som egentligen var för klass 6. Då brukade fröken sitta och sticka. Vi var mycket nyfikna på vad det skulle

bli. Fröken ville inte tala om det, men vi var så envisa, så till slut talade hon om att det skulle bli en underkjol.

När vi gick i andra klass var det en mindre solförmörkelse. Då hade Bengt Snabb, som gick i första klass då, sotade glas med sig. Någon solförmörkelse såg vi inte, men det hela slutade med att fröken tog ut tvål och tvättfat och tvättade oss alla.

Vi hade hela Hjulbäck till skolgård. Det kunde hända att fröken stod och ringde i klockan, men det hörde inte vi. Antingen var vi hos Busk Erik och hoppade i hö eller vid "nya landsvägen" och lekte. Då fick vi alla kvarsittning, även om man inte deltagit.

Vi hade gymnastiklektioner utomhus när vädret tillät, annars mellan bänkarna. Då beordrade fröken: "På tå häv, höfter fäst och knäna böj". När det regnade fick vi vara inne i korridoren och leka syltkruka. Då var Malte den som sålde olika sorters sylt. Mestadels var det ljusa minnen från Hjulbäcks småskola, men vi kunde också retas, vilket jag idag ångrar.

När Gustav V Adolf begravdes hade fröken en flagga på katedern och vi fick sitta kvar och lyssna på Sven Jerrings reportage tills han sa, att nu hissas alla flaggorna i Stockholm på hel stång. Den dagen missade vi mjölkbil, som vi också brukade åka med ibland.

Högtidligt var det också på examen. Då kom förvaltare Dockberg och kontrollerade vad vi lärt oss. Vad han inte visste var, att vi tränat på våra speciella matematikuppgifter flera veckor i förväg. Vid examen i andra klass hade vi trimmats om Gustav Vasas äventyr i Dalarna.

"Nå Christna, vad var Gustav Vasa" frågade fröken, "Skidåkare" blev det snabba svaret till allas jubel. Hon fick även tala om att han var kung också! Sedan fick vi åka taxi till kyrkan för gemensam avslutning för alla skolor i Nås. Efter examen bjöd fröken oss på skolresa till Ornässtugan. Vi fick åka taxi och jag åt sju glass den dagen. Så slutade våra två första viktiga skolår i Hjulbäck.

Nu har det snart gått ett halvt sekel sedan vi började och jag kan säga, att det var en bra start för oss, som gick där. Jag har i min lärargärning många gånger sänt en tacksamhetens tanke till min första fröken. Dessutom tycker mina egna elever det är roligt när jag berättar om mina första skolår, som var så annorlunda mot dagens skola, men det är en annan historia.

NÅSVARGENS STORA TJUT

**GÅR DENNA GÅNG TILL
TIDNINGENS EGEN "OLD MAN"
OCH REDAKTÖR JONT NILSES
ÅKE, SOM DEN 13 FEBRUARI
FYLLDE ÅTTIO, VI GRATRAR
MED FYRFALDIGT TJUT.....UYL,
UYL, UYL, UYL!!!**

**DET VAR PÅ ÅKES INITIATIV
SOM "NÅS-VARGEN" NYSTART-
ADES 1994, OCH SOM NU ÄR
INNE PÅ SITT SJÄTTE ÅR!**

Tyvär var Åke som "Nåsvargens utsände corr" i Indien, (Lat. 15 gr.29 min N., — Long. 73 gr.59 min E.) i dec. utsatt för en olycka, så hans reportage "På cykel i Goa" kommer förmodligen att bli mycket reducerat och kanske helt utgå.

Åke vid sin stuga i Sälriset
Foto Rälg-Päär

MERIKA MINNEN 2

Av Kristoffers Nils. (Kästpers Nils)

ANär jag 1930 återvände till Amerika och skulle börja arbeta var jag skyldig fackföreningen över 100 dollar. Anledningen var att jag inte betalade in den sista tiden jag var där, då jag skulle åka hem och tänkte stanna hemma, men nu blev det inte så. En dag fick jag besök av en morapojke som jag kände, Gustav Sandén, han hade fått för sig att han skulle åka till Kalifornien. När han fick höra min belägenhet, erbjöd han mig att få köpa hans fackföreningsbok för 40 dollar, vi hade nämligen samma fackförening. Jag accepterade med viss tvekan, och plötsligt hette jag nu Gustav Sandén i arbetslivet. Allt gick bra en längre tid, men så en dag kallades vi upp till fackföreningens kontor för kontroll av våra böcker och betalningsuppgifter. Vi var fyra stycken och vi kallades fram en och en. När de så ropade upp Gustav Sandén steg jag fram till mina kamraters förvåning, de kände ju mig som Olsson. Jag var rädd långt efteråt att de skulle anmäla mig, det hade blivit dryga böter. Men ingenting hände och jag fick arbeta ostört som Gustav Sandén resten av min tid i Amerika. Och min tillfälliga namne hörde heller aldrig av sig.

Ett av de vackraste minnena från dessa år är en båtfärd på Hudsonfloden med en skovelhjulångare en stjärnklar juninatt. Att resan var populär märktes för båten blev genast fullbelagd. Vi fick se vackra fyrverkerier lite varstans, det hade nyss varit Amerikas nationaldag. Resan uigick från New York på kvällen till Bear mountain dit vi anlände på nästa dags förmiddag. Bear mountain var en liten bergsby vackert belägen och med många aktiviteter av skilda slag så dagen gick fort. Det var trötta resenärer som återvände på kvällen, till ännu en vacker natt på Hudsonfloden att minnas.

Boxningen var mycket populär i Amerika då på 1930-talet och är väl så fortfarande. Tysken Max Schmeling, som då var världsmästare, skulle just anlända till New York, så Robert Blixt, Olof Smed och jag åkte ned till kajen där båten skulle lägga till, för att kanske få se en skymt av den stora kändisen. Båten kom in sent, klockan var över 11 på kvällen, och högtalaren på båten ropade ut att ingen fick lämna den förrän nästa dag. Mottagningskommittén droppade snopna av, men vi gjorde oss ingen brådska, utan stod kvar och såg hur passagerare vankade av och an på däck. Just när vi tänkte gå därifrån kom Schmeling och hans manager Joe Jakobs nedför landgången. De stannade upp och såg sig om efter välkomstkommittén, som nu bara bestod av tre utvandrade nåspojkar, som nu fick se "den store" på nära håll. Följande lördag skulle matchen gå, mot Joe Louis, den f.d. världsmästaren. Samma dag tog Olof och jag en promenad på 5th Avenue, och kom förbi en affär som ägdes av 2 tyskar. De stod ute på gatan och såg oroliga ut och från den öppna dörren kunde man

höra radioutsändning från matchen. Vi stannade och pratade med dem, och det framkom att de var för nervösa för att vara inne och följa matchen. De ville nu att vi skulle gå in och höra hur det gick för deras landsman. Just då vi kom in meddelades det att Schmeling blivit utslagen redan i första rondan, så det var inget trevligt budskap de fick av oss. De trodde så säkert att han skulle göra om bedriften från förra gången. Undrar just hur det gick för hans manager, om han tordes följa med Schmeling tillbaka till Tyskland? Han var jude, och där började förföljelsen redan märkas.

Jag hade även turen att få se Jack Dempsey på nära håll. Vid invigningen av en italiensk biograf, som var något alldeles nytt och storslaget, var Dempsey invignings-talare. Jag stod nära dörren där han skulle passera, så han strök alldeles förbi mig. Han var en ståtlig man, och oerhört populär. Att boxningen hade stor dragningskraft bevisas bäst av att när Dempseys manager Tex Rickard dog fick han ligga på "lit de parade" i Madison Square Garden, och människor strömmade förbi i en jämn ström. Man kunde tro att det var en kung som låg där.

VÄLKOMMEN TILL VÅR SPELHÖRNÄ !

VI HAR ALLA VARIANTER AV SPEL.
FRISKA STALLTIPS GRATIS !
MAT, TIDNINGAR, PRESENTER, BENSIN.

NÅS SERVICECENTER.
TEL. 30219

(Alias Matnära, Shell och Macken)

Av Utby-Olle har vi fått låna Näsvargen från 1946. Och ur den saxat nedanstående verk av "målaren och trubaduren Nisse". Första gången allmänheten fick ta del av detta var på Vargloppets prisutdelning 17 febr. 1946, men har sedan dess framförts på flera platser både i Sverige och Norge, allt enligt Näsvargen 1946. Vem denne Nisse var framgår inte.

I Ribackors röda gränd.

1.
 Dikten om skönheten i Paris och Wien
 över världen är känd,
 men aldrig jag hört någon sjunga en sång
 om Ribackors timrade gränd.
 Och dock har den allt vad man skaldar om,
 av skönhet och romantik
 här kan du se som i Gamla stan,
 gavlar och himlens flik.
 Se över slättens vida fält,
 kyrkan vid älven vakt har ställt,
 se mot Hembergets gröna tält
 från Ribackors röda gränd.
 Här kan du höra när du går,
 Dalarnas eget hjärta slår,
 slår bland timrade husens vrår
 i Ribackors röda gränd.

2.
 Här gick vi båda en vinternatt
 och såg över kullar och vret
 och talade om, när almen blir grön
 bak Doppgårdens röda staket.
 Vid Ribackors stugor stannade vi,
 där mänskuggan tätnade blå,
 och hörde trots pulsarnas brinnande gång
 kyrktornets ur slå två.
 Kysste jag dej, när klockan slog,
 helt utan lov, din mun jag tog,
 vinden sjungande sagor drog
 i Ribackors röda gränd.
 Dagarna kommo, nätterna gick,
 skuggorna andra löften fick,
 andra läste din blåa blick
 i Ribackors röda gränd.

3.
 Står de än kvar, dina röda hus
 på väg upp mot Skansbackens krön?
 Drömmer än unga i vinternatt
 att Doppgårdens alm är grön?
 Längtanssjukt hjärta vill dra mej hän
 till minnen som aldrig blir grå.
 Men var jag söker och vad jag får,
 aldrig blir något som då.
 Kysser nån dej i månens ljus,
 står nån med dej bland gamla hus,
 dansar din fot över vägens grus
 i Ribackors röda gränd?
 Minns du en kväll för längesen?
 Vet du att vinden talar än,
 ropar som du, Å kom snart igen
 till Ribackors röda gränd.

OM SÅGAR, KVARNAR, STAMPAR OCH DAMMAR SOM FINNS OCH HAR FUNNITS I NÅS.

AV AKE NÅSANDER

I Nås har det funnits en mängd sågar, kvarnar, stampar och naturligtvis dammar, hålldammar. På vissa ställen kan man se tydliga lämningar, på andra finns inga synbara rester, men skriftliga källor kan tala om vad som funnits.

Här kommer nu en förteckning av vad vi, deltagarna i en studiegrupp, tror oss veta om anläggningarna, efter undersökningar på plats samt intervjuer med orsbfolkningen.

Öster om Dalälven.

Nära väg 71 låg *Snöan* såg, kvarn, vadmalsstamp(?) som nasborna ägde. Kvarnbyggnaden finns kvar.

I *Widensbäcken* eller *Ströja* fanns c 200 m uppströms från där bäcken svänger av från skogen mot den odlade åkern Gummas Erkäs pärtspant, ytterligare c 300 m uppströms Borgs såg. Mellanborgs såg låg längre upp osh där fanns en kraftig damm. I papper från 1859 talas om fyra kvarnar, "öfre och nedra qvarnen, öfre och nedre millanqvarnen".

Gräsbergs Såg låg vid utloppet från nedre *Sagtjärn* NO Gräsberget

Josefs kvarn i *Utanhed* från 1869-70 är restaurerad. Här fanns också såg och elverk.

Osäkra uppgifter finns om kvarn i *Halvars kanal* I *Ångbrobäcken* låg på barons skifte Hjulbäckssågen.

Väster om Dalälven, norr om Noret.

I bäcken från *Martjärn* fanns Jont Halvars torvströfabrik och elverk. Dammen finns kvar. (Se Jont Gottfrids anteckningar i detta nummer.) Uppgift om dammen vid *Nasen* finns från 1731. (var det övre eller nedre dammen?)

Fyra kvarnar fanns i *Kvarnmäset*, Heden 1664. I sågbyggnaden fanns generator, som försåg byggen med el från c 1917.

I *Sagbäcken* från Hästa strax uppströms gamla Knösvägen fanns såg. Ytterligare ett stycke uppströms låg hålldammen.

Nedströms *Svensdammen* eller *Julinsdammen* i *Valbäcken* fanns benstamp, som var igång fram till 1910-talet. *Tällbergsdammen* gav kraft till en såg, kvarn, pärtspant på Möckelinds skifte.

I *vössta* från *Axen* fanns fiskhusdamm.

Bysjön norr Åskan.

Där gamla kyrkstigen mot Finnmarken går över *Björntjärnsdammen* låg Björntjärnsågen.

Norr om Björntjärn fanns en liten såg vid *Hanbäcken*.

Finnmarksvägen från Ringvägen korsar Strandån inte långt från Sigfridstorp. Strax nedströms låg Norra kvarn. Ett stycke söderut nära gamla kyrkstigen låg Glads kvarn.

I *Vinbergsvössta* mellan Ringvägen och Orsala fanns en stor damm, som försåg Vinbergskvarnen med vatten. Nere i byn Orsala hade Nap Lasse ett elverk. (Se Gummas Ingmars artikel detta nummer)

Följer man första skogsbilvägen norr Klackbua c 700 m är man nära hålldammen till en såg som låg nära Lissjanis (Skyffils)? fäbod där bäckfåran stupar brant. Synligt från bilvägen finns ytterligare en damm, nedströms denna låg en såg.

Stora Bäckkvarn med såg låg i *Lombäcken* mellan Hafskinnberget och Lomtjärn. Andra rester av anläggningar finns både uppströms och nedströms Bäckkvarn. Vid baracken, som syns från vägen Nås-Lindesnäs finns rester av damm och kvarn.

Åskan upp till Närsen.

I Lindesnäs ligger resterna av det stora bruket från början av 1800-talet. Där låg tidigare tre kvarnar bl.a. Larsmanskvarn och Tullkvarn. Strax uppströms stora dammen låg åtminstone två kvarnar. Önkvarnarna inte långt från det ställe, där gamla vägen Lindesnäs-Fredriksberg gick över Åskan. Lindkvarn låg nedströms stora bruket nära nuvarande kraftverket. Benstamp fanns i *Storåskan* mittemot Lilla Pensionatet. Där fanns också "stampkällan" varifrån man tog dricksvatten.

Vid utloppet från *Bredmölsen* låg Mölskvarn, som användes av tre familjer i Galberget.

Norra ån Närsen-Grycken, *Närsälven*: Närskvarn. Kvarnstugan kvar. Dammen, som förstördes när älven rensades för flottning, var kanske fem meter hög !!

Södra ån Närsen-Grycken, *Lillälven, Kvarnan, Gammelan*. Härligger kraftverk samt såg. Namnet Kvarnan tyder på att det tidigare funnits kvarn där.

Till Närsen

Ålhus vid utloppet från *Södra Sälsen* Kotjärnssågen vid *västra Kotjärnsbäcken* mellan Kotjärn och Mellansjön (del av Långsjön) uppströms skogsbilväg

Bäcken *Digerlidstjärn-Älgsjön*: kvarn nära sjön. Bäcken *Älgästjärn-Närsen*: Västerfallets såg, kvarn pärtspänt, elverk.

Öster om *Kölarasälven* söder om finnmarksvägen: kvarn med kvarnstuga, Tysk Oskars såg med sågstuga

Okåbergskvarn eller Jan Eriks kvarn, där vägen *Flaten-Kroktor* tar västerut. Hålldamm ligger vid *Lilla Laxtjärns* utlopp. Kvarnen flyttad nedströms 1839.

Norr om Flatensjön: damm i bäcken *Stentjärn-Käringtjärn*.

Flatälven strax nedströms *Kvarntjärn* kvarn, gångstig från Ödeby.

I nedre *Flatbyn* Wälstedts såg med hög damm ovanför.

Längre uppströms i *Flatbyn* Lars Nilssons kvarn Det talas om att ytterligare en kvarn skulle ha funnits uppströms.

I *Slipbäcken* ner mot Kölarasälven: kvarn.

I *Mölsbäcken* mellan Långmölsen och Närsjön: och i *Hagbäcken* c 300 m från Nerigården i Närsen, sydost byn, *dammar* för att ge vatten åt slätteräng.

Till Svartälven.

Kotbäcken mellan Burtjärn och Kottjärn: kvarnen Rosahöla (Rosa Maja Lena ramlade i)

Kotsåga ligger nedströms Rosahöla

Ol Hinners: Från Rödberget följ västra bäcken norrut till mossen söder om *Morrassa*.

Röbergskvarn vid samma bäck mellan Rödberget och Burtjärn nedströms landsvägsbron.

Storfällskvarn mitt emellan *Rödberget och Storfallet*, vid bäcken till Burtjärn.

Kvarn mellan *Burtjärn* och *Laxtjärn*

Johans kvarn utefter *Laxbäcken* strax väster Rogomossen.

Lingon-Svenssons såg nära *Kottjärn* (nära väg 242)

Sydöstra Nås.

Olsbergs fäbodlag dämde *Ilven* för att få vatten till slätteräng.

Nedanför *Hästberget*, mellan Sägtjärn och Lövsbergstjärn (norra delen av Lövsjön) fanns såg, som nu ligger under vatten sedan Lövsjön dämtes upp.

I *Hänkashäcken* mellan Råtjärn i Säfsen och Lilla Sultentjärn fanns skvaltquvarn

Neriåquvarn vid norra delen av *Neran* som går mellan Sulten(bergs)tjärn och Lilla Häven.

I *Havan* mellan Stora Häven och Lövsjön fanns tidigare kvarn, sedan pärtspänt. Benkvarn sägs ha legat vid berget.

(FAN TROT SA RELLINGEN !)

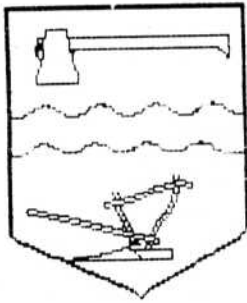
BIL & MASKIN I DALA-JÄRNA AB

TEL. DALA-JÄRNA
0281-13344
NÅS 0281-595700

Lite näsmålsstavingar
från Nall-Lasse.

"Hä va hä jävluést je a sitt", sa cärinja, då o såg sä ti späjilnn för fösst gännjên!

"Hä e nô hôljândê nô hôlmstanns, utôm däre ôss, för där ennt ä nôlenns", sa gubbên, då ånn kamm mä blåögâ!
Enn hållvtimmâ ättära kamm cännja ô frågå: "A i sitt männ satä?"

"Hemvändarsommaren 1999" är här och vi hoppas nu att få se "den ene efter den andre" dyka upp här i Nås igen. "Den ene" kanske inte har en chans att få se en verklig varg under besöket här, trots fotografiskt vargbevis, trösta då honom genom att ge bort en läsbar "Nåsvarg" det kommer att uppskattas! Ge gärna en till "den andre" också ! Tala med Hed Gunnar han har även ex. av tidigare nummer ! Det här är det elfte exet av Nåsvargen sen nystarten. Det betyder att våra läsare och skribenter, har fyllt ca tvåhundra A4 sidor med mycket rolig och intressant text ! Och våra annonsörer har hjälpt oss att betala utgivningen av Nåsvargen med över sextio sidor annonser !! För detta tackar och bugar vi och hoppas på en fortsatt välvilja från skribenter, läsare och annonsörer. Bidrag (som vi alltid behöver) kan som vanligt lämnas till Jont Åke eller Rålg-Päär, annonser och distribution, Hed Gunnar.

TREVLIG HEMVÄNDARSSOMMAR !

Jont-Åke Rålg-Päär

Bakom Ingmarsspölets kuliss längesen...

Fr.v. Anna Wallgren, Kerstin Jonth, Einar Jonth, Ott Jonas Larsson,
Lisskvam Ernst Olsson och Bajer Ingeborg.

Foto från Jonth-Lars